Danışmanlık Raporu

Türkiye
22-31 Mayıs 2014

Lindell Whitelock
Teknik Danışman
World Wide Sires

Genel:

Türkiye'ye yaptığım bu ziyarette, Kıbrıs'ta düzenlenen bir Sütçü Konferansına katılıp bir sunum, gerçekleştirdim ve Samsun Bölgesi'nde çiftlik ziyaretleri yaptım. Ata Fen satış ekibi, ziyaret edilen çiftliklere satmakta olduğu spermanın hem adedini hem de değerini yükseltmek istemektedir. Gidilen her çiftlikte, çiftliğin içinde bir gezinti yapıp döl verimi ile ilgili konuştuk. Ziyaret edilen her işletmenin ortak sorunu, kaba yem kalitesi ve ineğin beslenmesinde lifin öneminin anlaşılamamasıydı. Her çiftlikteki bulgular birbiriyle benzer olup, raporun ilerleyen bölümlerinde aktarılacaktır.

Konferans

Konferans, akademik personelden, saha veteriner hekimleri ve çiftlik idarecilerine bilgi aktarmak için bir yol oluşturmak amacıyla düzenlenmişti. Yapılan sunumların birçoğu düşük inek performansıyla ilgiliydi ancak katılımcılara, bu sorunlara karşı çözüm önerileri sunmakta ya da en azından inek performansını geliştirmek için uygulama tavsiyeleri vermekte eksik kaldı. Tahir Yavuz tarafından yapılan sunum inek konforu, benim yaptığım sunum ise inek idaresi uygulamaları konuları üzerine odaklanmıştı. Yaptığım sunumla, Türk çiftçilerinin karşı karşıya kaldığı bazı sorunlara karşı çözümler sunmaya çalıştım. Akademik grubun en büyük sorunu, süt verimini arttırmanın önündeki engelleri anlamış olmalarına rağmen bu durumu düzeltecek olan yeni fikirleri sunamamalarıdır.

Çiftlik Ziyaretleri

Samsun ve çevresinde toplam 5 adet çiftlik ziyaret edildi. Çiftlik büyüklükleri 150-900 baş arasında değişiklik göstermekte idi; bununla birlikte çiftliklerin her birinde karşılaşılan sorunlar benzerdi. Bizim ziyaretlerimizin amacı, üstün genetik özelliklerdeki spermaların çiftçilere operasyonlarını geliştirmelerinde nasıl yardımcı olabileceğini açıklamaktı ancak çiftçilerin asıl endişesi genetik gelişmeden ziyade gebelik elde edebilmekti. Tüm işletmelerde yapılan görüşmelerin odak noktası, ineklerin neden hızlı bir şekilde döl tutmadıkları ve bu durumu iyileştirebilmek için ne yapabilecekleriydi. Başarısız döl veriminin nedenleri şu şekilde sıralanabilir:

1. **Vücut kondisyonunda düşüş**: Laktasyonun başlarında, Vücut Kondisyon Skoru (BCS) hızla düşer. Bu durum, büyük oranda beslenme kaynaklı olup, yemdeki protein ya da enerji seviyesine değil, lif muhtevasına bağlıdır. İneklerde geviş getirme eksikliği, asidozun belirleyici bir işaretidir ve asidoz, yem tüketimini kısıtlamaktadır. Her ne kadar rasyonda yeteri kadar lif olsa da, toplam miks rasyonun fazla karıştırılması sonucunda lifin yapısını

bozup etkisiz hale getirilmektedir. İneğin kuru madde alımını (DMI=Dry Matter Intake) arttırmak için en önemli faktörlerden biri, toplam karma rasyonun hazırlanma işleminin düzeltilmesi/iyileştirilmesidir. Eğer çiftlikte, uzun saplı kuru ot kullanılacak ise, karıştırıcının liflere zarar vermesini engellemek için patoz (sapla samanı ayıran depolu harman makinası) kullanımı gereklidir.

2. **Loğusa inek yönetimi ve bakımı**: Loğusa ineklerin uygun şekilde bakımlarının sağlanması ve sağlık problemleri olanları teşhis edip hemen tedavi uygulamak hem süt hem de döl verimini arttırabilir. Bir loğusa takip programı uygulayarak problemi olan inekler tespit edip düzeltici önlemler alınırsa sürünün zamanında gebe kalma başarısı arttırılacaktır. Tespit edilmesi gereken anahtar noktalar, iştah, enfeksiyonlar ve ketozis ile ilgilidir. Çok iyi bir loğusa takip programı uygulayabilmenin anahtarı, programın istikrarlı bir şekilde yürütülmesini sağlamaktır. Tercihen sabah sağımının bitiminde olmak üzere loğusa ineklerin her gün aynı saatte kontrol edilmesi gerekir. Birçok çiftlikte sonun atılamaması vakalarıyla nasıl başa çıktığımız soruldu. Asıl soru sonun atılamadığı bu hayvanlarla nasıl başa çıktığımız değil, yüksek oranlardaki bu sorunların nedeninin ne olduğu ve bu durumun nasıl düzeltileceği olmalıydı. Çoğunlukla neden, kuru dönem rasyonundaki/diyetindeki mineral dengesidir. Çiftlikler karşılaştıkları bu gibi sorunlara karşı yeni prosedürler geliştirmeli ve uygulamalıdırlar. Araştırma gösteriyor ki, inek klinik olarak hasta olana kadar Sonun Atılamaması vakalarında en iyi tedavi hiçbir şey yapmamaktır.

3. **Birçok çiftlikte eksik olan kızgınlık takibi uygulaması**: Fazlasıyla sık olarak rastlanılan durum, çiftliklerde bir kızgınlık takibi prosedürünün belirlenmiş/organize edilmiş olmayışıdır. Çiftlik ziyaretlerinde bize genellikle söylenen, herkesin inekleri kızgınlıkta yakalamak için teşvik edildiğidir. Buradaki sorun, hiç kimsenin ciddi olarak ve sistemli bir şekilde kızgınlık takibi yapmamasıdır. Kızgınlık takibi için bir prosedür oluşturmak ve bu görevden sorumlu olacak belirli bir kişiyi ya da birden fazla kişiyi atamak, kızgınlık tespit oranını arttıracak ve bunun sonucunda da döl verimi etkinliğini arttıracaktır.

4. **Döl verimini arttırmak için hormon kullanımı**: Bir çiftlik, boşta geçen gün sayısını gözden geçirmelidir. Eğer bir çiftlik uzun süreli suni tohumlama dönemlerinden muzdarip ise, o zaman hormon kullanma seçeneğini gözden geçirmelidir. Bir senkronizasyon programı uygulandığı takdirde bile döl veriminde başarı elde etmek için, kızgınlık tespiti yapmak için inekleri gözlemlemek ve zamanında tohumlama yapmak gerekir. Hormon kullanımı yalnızca suni tohumlama fırsatlarını arttırır. Eğer yemleme, çevre ya da sağlık sorunları gibi döl verimi ile ilgili diğer sorunlar olur ise, hormon kullanımının çok fazla yardımı olmayacaktır.

5. **Mastitis kontrolünün döl verimine etkisi:** Döl verimine olumsuz yönde etki edebilecek bir diğer unsur da ineklerdeki mastititstir. Çalışmalar, mastitisi olan ineklerin olmayanlara göre daha zor gebe kaldığını ve daha çok rahim enfeksiyonu olduğunu göstermektedir. Birçok mastitis vakası kuru dönemde başladığından, ineğin doğumdan hemen sonra mastitis açısından muayene edilmesi ve subklinik vakaların bile tedavi edilmesi çok önemlidir. Tanktaki somatik hücre sayısını takip ederek çiftlikteki mastitisi kontrol edin.

6. **İyi kayıt tutmak ve performansı takip etmek**: Çiftlikteki döl veriminin başarısızlığını değerlendirmek ve başarısızlığın nedenlerini analiz edebilmenin temel şartı iyi kayıt tutmaktır. Tutulan kayıtlar doğru olmalı ve işletme ile ilgili veriler bu kayıtlardan hızlı bir şekilde elde edilebilmelidir. Çiftlik müdürü çeşitli parametrelerdeki eğilimleri kontrol etmeli ve herhangi bir değişikliği gözlemleyebilmelidir. Herhangi bir parametrede oluşmaya başlayan bir değişiklik, işletme müdürü tarafından hızlıca analiz edilmeli ve sorunun çözülmesi için gerekli değişiklikler yapılmalıdır. Küçük bir sorunu çözmek, büyük bir sorunu çözmekten daha kolaydır.

7. **Sağlıklı inekler, diğerlerinden daha iyi performans gösterir:** Hayvan bakım-beslemesindeki temel kuralları uygulamak ve inekleri sağlıklı tutmak, iyi bir süt ve döl verimi için anahtardır. İnekler iyi beslenmedikçe, iyi çevre koşulları sağlanmadıkça ve sağlıklı olmadıkça sürünün genetik kapasitesine ulaşması mümkün olamaz. Ziyaret ettiğimiz sürülerin süt ve döl verimini arttırması için iyi bir inek bakım prosedürü geliştirilmesi gereklidir.

Özet

Ziyaret edilen işletmelerdeki şartlar ve sorunlar, daha önceki ziyaretlerimizde gördüklerimize benzerdi. Sürü genetik özellikleri geliştikçe, ineklerin idare uygulamalarının seviyesi de gelişmelidir. Bu da, detaylara daha çok dikkat edip inek bakımı için gerekli işlerin zamanında yapılmasını temin etmekle mümkün olur. Daha üstün genetik özellikleri olan inekler, daha fazla dikkat ve bakıma ihtiyaç duyar.

Türkiye'deki başlıca sıkıntı, iyi kalitede kaba yem eksikliğidir. Tavukçuluk gibi diğer canlı hayvan sektörlerine baktığımızda, büyük bir tavukçuluk operasyonu inşa edilebilir ve hayvanları beslemek için gerekli yem satın alınabilir. İnek, geviş getiren bir hayvan olduğu için, beslenmesinde çoğu zaman satın alınamayan life ihtiyaç duyar. Türkiye'deki süt sığırcılığını etkin ve rekabet edilebilir düzeye getirebilecek şekilde, pek çok büyük ölçekli çiftlik inşa edilmiştir. Fakat bu işletmelerde ihtiyaç duyulan kaba yemin yetiştirilmesi için gerekli araziler mevcut değildir. Çiftçiler, kaba yem üretimi için daha fazla arazinin ayrılması gerektiğini ve üretilen kaba yemin büyük miktarda ve iyi kalitede olması gerektiğini anlamadığı sürece, bugün yaşadıkları sorunlarla boğuşmaya devam edeceklerdir. Her ziyaretimde bir öncekine göre, bir miktar ilerleme görüyorum ancak gelişme yavaş olmaktadır.